

„A KICSI SZÉP” - Lehetséges (ki)utak és stratégiák itt és most

BME ÉPÍTŐMŰVÉSZETI DOKTORI ISKOLA PROGRAMJA és a tematikus év kiírása

2012/13 tanév, őszi félév

Az elmúlt években Magyarországon a nemzetközi válságnál is súlyosabb, az építészek mindennapjait érintő építőipari visszaesés következett be. Ez a változás az építészetet és az építészeket is fontos választás elé állítja. Az alapvetően mennyiségi és pazarlásra hajló szemlélet válsága előtérbe helyezi az új kiindulópontokat kereső stratégiákat. A tematikus évhez Ernst Schumacher nagy hatású, az ökológiai és humán szemléletű közgazdaságtan „bibliájává” vált könyvének címét választottuk (Ernst Schumacher: A kicsi szép. Tanulmányok egy emberközpontú közgazdaságtanról, Budapest, 1991).

Ha a cseppben a tenger tükröződik, akkor a „kicsi” dolgokban is rejtőzhetnek széles horizontú távlatok. A „kicsi” jelző az építészetben sok mindenre vonatkozhat. Lehet negatív és pozitív értelme: jelenthet egy pusztán a funkcióra figyelő, reduktív szemléletet, de egy, az adottságokkal és lehetőségekkel számot vető hozzáállást is. S lehetnek anyagi és szellemi eredő: az anyagi okok a szegénység egyre súlyosabb problémáit, a szellemiek pedig a mindenkori feladatokhoz arányosan viszonyuló, felelős építészeti magatartás mikéntjét vetik fel.

A fentebb vázolt lehetséges értelmezések új, eddig kevésbé ismert területekre vezethetnek. Ezek az építészeti „kirándulások” a tervezői eszköztár kiszélesítésére is módot adnak. Előtérbe helyezik az adottságok és erőforrások körültekintőbb mérlegelését; lehetőségek meglátását és feltárását problémás helyzetekben; az új beavatkozások mellett - vagy akár helyett - a meglévő továbbépítését, az újrahasznosítás különböző módjait. A lépték talán kisebb, ugyanakkor a helyhez, közösséghez fűződő kapcsolatok intenzívebbek lehetnek, és a beavatkozás formái is bővíülhetnek.

Hogyan lehet tehát aktív módon reagálni a mai helyzetre? Mennyiben kell támaszkodni a mindenkori helyi kultúra sajátosságaira? Hogyan lehet a specializált tudást összekapcsolni a laikus jártasságokkal? Milyen erőforrást jelent az adott közösség önszerveződése, illetve ennek elősegítése? Milyen együttműködési módok képzelhetők el szakmán belül és kívül? Mit tanulhatunk a környező országok tapasztalataiból? Mit jelenthet, miben rejlik a kicsi ereje?

A 2010/11-es tanév óta a hároméves DLA-képzés a Műegyetemen 2+1 évre oszlik. Míg az első- és másodéves csoportmunkában végzett tervezés és a csoportmunkát is segítő egyéni kutatás is az adott év mottója alapján, két-két szemeszteres egységben történik, addig a harmadik év az egyéni kutatás időszaka. A tematikus év lényege szerint olyan nyitott folyamat, amelyben a helyszínek és a témák nincsenek előre megköthetve, azaz a kiírás értelmezése a megalakuló csoportok lehetősége és feladata. Az első és másodévesek számára a tematikus évnek megfelelő alkotó és kutatómunkát két, egymással összefüggő tárgy (Tematikus alkotás és Tematikus kutatás) segíti. A harmadévesek – a működési szabályzatnak megfelelően – egyéni, a témavezetővel egyeztetett kutatási programon dolgoznak, de kötelezően részt vesznek a félév folyamán kiírásra kerülő második kreatív feladat kiscsoportos munkájában és a kiállítás megrendezésében is. A tematikus évet négyfős Tanulmányi Bizottság segíti, melynek tagjai Nagy Márton, Szabó Árpád, Szabó Levente és Vasáros Zsolt.

A TERVEZŐI-KUTATÓI CSOPORTOK (első és másodévesek) – TEMATIKUS ALKOTÁS

Az éves munka célja a tematikus mottónak megfelelő „kutatás alapú tervezés” lehetséges módozatainak vizsgálata. A két féléves munka elindításához egyrészt segítséget jelentenek a korábbi évi projektek tapasztalatai, másrészt az első kreatív feladat is. Ezek alapján az első félév elején az 1. és 2. éves doktoranduszoknak tervezői-kutatói csoportokat kell alkotniuk úgy, hogy az októberi prezentáción már közös koncepciójukkal tudjanak részt venni. A csoportok megalakulásának célja, hogy olyan, a hatékony munka érdekében min. 2-3 (max. 4) fős csoportok jöjjenek létre, amelyek a két féléven keresztül közösen végzik a kutatói-tervezői munkát. Cél a vegyes, azaz első és másodéves doktoranduszokat is tartalmazó csoportok létrejötte. Minden csapatnak választania kell egy konzulenszt a Doktori Iskola témavezetői közül, és lehetőség van ezen felül egy külsős konzulens felkérésére is. A konzulensekkel való egyeztetést az első prezentációig meg kell tartani, egy konzulens csak egy csoport munkáját segítheti.

Az egyes projektek célja, hogy a 2. félév végére konkrét, minél valóságosabb peremfeltételek mellett megvalósított, a lehető legnagyobb mértékben valóságosan modellezett tervezési eredményben végződjön. Az első félév végére csoportonként egy-egy olyan programterv létrehozása a cél, amely a lehető legkonkrétabb előkészítési fázisokon, igényfelméréseken, stb. alapul, szoros összefüggésben a csapat kutatási munkájával, valamint a tematikus év mottójával. A programtervek épülhetnek helyszín-típusos problémákra, lehetnek kifejezett társadalmi problémákat feltáró kutatások, de lehetnek speciális helyzetekre kidolgozott stratégiák vagy más, a tematikus mottóhoz kötődő problémametszetek is.

A tervezői-kutatói csoport két féléves munkája nyílt folyamat, amely (rész)eredményessége a kidolgozásra kerülő kutatások és az azokon alapuló tervezési projektek összefüggései, mélysége és realitása alapján ítélni lehet. A munka során az e célból tervezett közös alkalmakon túl is szükséges a csoporton belüli és a csoportok egymás közötti szoros együttműködése. Míg januárban a csoportok, illetve a csoport tagjai a programterveket és azok kutatási hátterét, a júniusi nyílt nap keretében a végeredményt mutatják be. A tematikus év munkájáról kiadvány is készül.

Az 1. és 2. évesek kutatási munkáját – idén először – önálló tárgy, a *Tematikus kutatás c.* segíti. E tárgy keretében a doktoranduszok az éves témához, illetve a csoportmunkához minél szorosabban kötődő egyéni kutatást végeznek, a tárgy kiírása szerinti feladatok elvégzésével (szakirodalom feldolgozása, témavázlat készítése, résztanulmány írása stb.). Bár az egyéni és a csoportos kutatás nem teljesen fedi egymást, mindenképpen törekedni kell közös metszet kialakítására, a témák és az energiák koncentráálására. Az őszi és tavaszi félév Tematikus kutatás c. tárgyai végigkísérik és támogatják mind az egyéni, mind a csoportos kutatómunkát. A tárgyak felelőse ősszel Dr. Kerékgyártó Béla, tavasszal Dr. Simon Mariann.

A **Tematikus kutatás** tárgy követelménye mindkét félévben kettős:

- a) az órák témájához közvetlenül kapcsolódó kiegészítő feladatok határidős teljesítése,
- b) az év témájához és a csoportos munkájához is kötődő egyéni téma kidolgozása a téma körülhatárolásától az év végi publikációig. Ennek formája a tárgy oktatóival és a témavezetőkkel folytatott konzultáció, illetve a lehetőségek szerint a témák órai bemutatása.

Az első félévben az egyéni kutatással kapcsolatban cél:

- a téma körülhatárolása, indoklása, tájékozódás, irodalomkeresés
- részletes témavázlat készítése, ami figyelembe veszi az ekkorra kialakuló csoportmunkába illesztés lehetőségeit is (2. prezentáció)
- a téma egy részének kidolgozása és bemutatása a januári konferencián (10-15 ezer karakter)

A második félévben az egyéni kutatással kapcsolatosan cél:

- a kutatás áttekintése, kapcsolata a közös témához,
- a források folyamatos bővítése és feldolgozása,
- előtanulmány készítése a félév végére,
- a tanulmány véglegesítése (15-20 ezer karakter, év végi prezentációja és publikációja).

A tárgy osztályzatát a témavezetőkkel is konzultálva a tárgy oktatói adják.

A **Tematikus alkotás** (régiben Alkotás és kutatás c.) kurzust **előadások, az egyes csapatok közös prezentációja és azok vitája, valamint ún. kreatív feladatok építik fel.**

A tárgy egyes alkalmi során külsős **előadók** meghívására kerül sor, a mottóhoz lazábban vagy szorosabban köthető témákban. Ezek az alkalmak nyíltak, azokat graduális hallgatók vagy egyéb érdeklődők is látogathatják. Cél, hogy a DLA-képzésben folyó munka minél transzparenssebb legyen az egyetemi és a tágabb szakmai nyilvánosság felé is.

Ugyancsak e tárgy keretében kerül sor a **kreatív feladatok** prezentációjára is.

A **közös prezentációk** alkalmával – a félév során 2 alkalommal – kerül sor a kutatási-tervezési célok, irányok, módszerek és eredmények közös megbeszélésére. Cél a csoporton belüli és csoportok közötti aktív együttműködés. Ezen alkalmak keretében nyílik lehetőség a tervezési projektek és a kutatások munkaközi állapotáról, ill. irányáról folyó vitára, konzultációra, ill. egymás munkájának menet közbeni megismerésére. A megadott határidőre a honlapon el kell helyezni a prezentációk anyagát, rövid összefoglalóját.

Az egyes prezentációk tartalma:

1.: 10. 17.: Ekkorra minden csoportnak meg kell alakulnia. A prezentáció során be kell mutatni a közös tervezési projekt helyszínét/témáját, a kidolgozandó programterv stratégiáit. A cél már ekkor is lehetőleg a később kidolgozásra kerülő projekt bemutatása (de ebben a fázisban az egyes csoportok számára még megengedett esetleg 2-3 projektterv-ötlet bemutatása is). A közös beszélgetést az egyes csoportok keresztbe opponálása segíti. Ismertetni kell ekkor az egyéni kutatások tervezett irányát is.

2. 11. 21.: Ekkorra minden csoportnak előrehaladott kutatási tervekkel és programtervvel kell rendelkeznie. A közös beszélgetést az egyes csoportok keresztbe opponálása segíti. Az egyéni kutatásokat témavázlat szinten kell ismertetni.

3. januári prezentáció: Min. 1 db A1 formátumú tablón kell a kidolgozott programtervet dokumentálni (tetszőleges mellékletekkel), és közös prezentáción keresztül bemutatni. A közös beszélgetést az egyes csoportok keresztbe opponálása segíti.

A keresztbe opponálás lényege, hogy minden csoport egy másik kutatási-tervezési projektjébe helyezkedve a prezentáción annak folytatására, kiegészítéseire, irányváltásaira, stb. tesz konstruktív javaslatot.

KREATÍV FELADATOK (1., 2. és 3. éves doktoranduszok számára, csak ősszel)

A **kreatív feladatok** rövid lélegzetű (egy hetes időtartamú), a tervezési csoportok formálódó projektjeitől független kispályázatok, amelyek célja egyrészt a rövid lélegzetű tervezési munka, másrészt a doktoranduszok különféle formációkban való együttműködése. A kreatív feladatok kizárólag kétfős csoportokban végezhetőek, azzal a megkötéssel, hogy a félév során

ugyanazzal a doktorandusszal kétszer kreatív feladatot készíteni nem lehet. (A 2. kreatív feladat – a tematikus évben egyébként részt nem vevő, egyéni kutatást folytató – 3. éves doktoranduszok számára is kötelező.)

- Az első kreatív feladat célja a fentiekén túl, hogy az elmúlt év öt projektjének leszűrt tapasztalatai és a tematikus kiírás alapján olyan ötleteket, projektjavaslatokat, célszerű értelmezési kereteket mutasson be, amelyek „brainstorming” jelleggel segíthetik (akár konkrétan, akár áttételesen) a megalakuló csoportok munkáját. A prezentációkat külön kiírás alapján kell elkészíteni (Vasáros Zsolt). E munka elkészítésében a harmadévesek részt vehetnek.
- A második kreatív feladat témája egészen konkrét: a novemberben a FUGA Budapesti Építészeti Központ nagytermében kerül megrendezésre a Doktori Iskolát bemutató kiállítás és nyílt nap. Ezek programja, kialakítása, tematikája belső tervpályázat szerűen dolgozandó fel, melyek közül a DLA-iskola hallgatói és témavezetői közösen választják ki a megvalósításra kerülő ötlete(ke)t. A prezentációkat külön kiírás alapján kell elkészíteni (Nagy Márton). E munka elkészítésében a harmadévesek részvétele kötelező.

A harmadévesek EGYÉNI KUTATÁSA

Az új képzési rend alapján a harmadévesek – két tematikus évet követően – az utolsó évben egyéni kutatást végeznek. Az egyéni kutatás témája lehet valamelyik előző tematikus kutatás folytatása, de lehet azoktól teljesen független új téma kidolgozása is. Az ő munkájuk centrumában a kutatás áll, melyet a témavezetőjük irányításával végeznek. Október 20-ig témavázlatot kell benyújtaniuk e-mailen, majd azt rövid prezentáció keretében ismertetniük is kell: be kell mutatniuk az őszi és tavaszi félévben tervezett kutatásuk felépítését, a témavezető előzetes jóváhagyásával. A témavezető személyesen felel a féléves kutatómunkáért. A kutatási eredményeket januárban és júniusban kari DLA-s konferencia keretében kell előadniuk, januárban min. 15 ezer, júniusban min. 25 ezer karakter terjedelmű kutatási dolgozat (értekezés) egyidejű leadásával. **A harmadévesek kutatásának célja a későbbi DLA-értekezés minél nagyobb mértékű előkészítése, célszerűen részbeni megírása.** Ősszel egy alkalommal (10. 24-én) kerül sor a harmadévesek kutatásának rövid prezentációjára és értékelésére.

DLA-KIÁLLÍTÁS

November 22. és december 14. között kerül megrendezésre a budapesti FUGA-ban a BME Építőművészeti Doktori Iskolát, annak valamennyi doktoranduszát és az elmúlt tematikus évet bemutató kiállítása, és ehhez kapcsolódóan november 28-án kihelyezett „nyílt nap”-on mutatkozik be a Doktori Iskola. Mind a kiállítás, mind a nyílt nap megrendezése a doktoranduszok feladata, a 2. kreatív feladat (belső pályázat) eredményei alapján.

TANULMÁNYI UTAK

Az őszi félévben rövidebb (sikeres NKA-pályázat alapján a velencei biennálét meglátogató), a tavaszi félévben hosszabb lélegzetű tanulmányút megszervezésére kerül sor.

TÁMOP

Az elmúlt évhez hasonlóan ebben az évben is támogatja a Doktori Iskolában folyó munkát egy össz-egyetemi kutatási projekt, kizárólag az alábbi címeken:

- külföldi szakmai tanulmányutak szállás- és útiköltsége (itt a közös tanulmányutak mellett lehetőség van az egyes kutatócsoportok egyénileg szervezett, a kutatásukhoz szorosan kapcsolódó külföldi tanulmányutakra is, előzetes kérelem alapján)
- a tavaszi félévben 5 hónapon keresztül az első féléves munkájuk alapján legkiemelkedőbb doktoranduszok ösztöndíj-kiegészítése (1. és 2. évesek közül)
- a tematikus évet lezáró kiadvány nyomdaköltsége
- külföldi előadók meghívása

A TEMATIKUS ÉV LEZÁRÁSA:

A tavaszi szemeszter végén, júniusban kerül megrendezésre egy nyitott **konferencia**, ahol egyrészt kiállításra kerülnek a két szemeszter kutatási eredményei, tervezési projektjei, másrészt a doktoranduszok (team-ek) konferenciaelőadás keretében ismertetik azokat. A kutatási és tervezési eredményeket **kiadvány** formájában is megjelenteti a Doktori Iskola, az első tematikus évhez hasonlóan (<http://tehetseg.bme.hu/?tema/179/file/579>).

MUNKACSOPORTOK:

A félévek során a doktoranduszok különféle, célszerűen 2-3 fős „munkacsoportokban” az alábbi közös feladatok szervezésében segítenek:

- a honlap (www.dla.bme.hu) feltöltése, frissítése, karbantartása

- az őszi és tavaszi kirándulás megszervezése
- a novemberi DLA-kiállítás előkészítése, szervezése, lebonyolítása
- a tematikus év kiadványának szerkesztése (tavaszi félév vége)

Az Építőművészeti Doktori Iskola nevében jó hangulatú és eredményes együttműködést kívánunk a tematikus év valamennyi résztvevőinek!

2012. augusztus 30.

Cságyoly Ferenc DLA
egyetemi tanár
a Doktori Iskola vezetője

Szabó Levente DLA
egyetemi adjunktus
a Doktori Iskola titkára, a tematikus év felelőse

TEMATIKUS ALKOTÁS C. KURZUS (BME ÉPÍTŐMŰVÉSZETI DOKTORI ISKOLA 2012 ősz) - szerdánként 17 órától

oktatási hét/naptári hét	dátum	téma	megjegyzés	egyéb
		(regisztrációs hét)		
1/36	09. 05.	PREZENTÁCIÓ: A „Közösség és építészet” c. tematikus év 5 projektjének bemutatkozása – a közös kutatás műfaji tanulságai		
2/37	09. 12.	pályázati kerekasztal: az Iparművészeti Múzeum tervpályázata (bemutkozik 6-7 pályamű, a zsűriből Pelényi Margit részvételével)		
3/38	09. 19.	KREATÍV FELADAT: a „Kicsi szép” tematikus mottó lehetséges értelmezései	kétfős csoportokban, konkrét projektötletekkel	
4/39	09. 26.	Stuart Bastik és Maddi Nicholson előadása moderátor: Wesselényi-Garay Andor	18.15-ös kezdettel a MOME auditóriumában! http://www.art-gene.co.uk/nb/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=160	
5/40	10. 03.	KREATÍV FELADAT: a novemberi FUGA-kiállítás koncepciója		
6/41	10. 10.	U. Nagy Gábor előadása Bienefeld és Bienefeld címmel		okt. 11-15.: velencei biennálé kirándulás
7/42	10. 17.	PREZENTÁCIÓ A kutató-tervező team-ek bemutatkozása, a koncepciók ismertetése, vitája, az egyéni kutatások témájának ismertetése	csoportok keresztbe- opponálásával, 10.12-ig a prezentációk beadásával	
8/43	10. 24.	harmadéves DLA-hallgatók előadásai (kb. 8 előadás)	Az egyéni kutatásukat végző harmadéves doktoranduszok előadásával. Témavázlat benyújtása okt. 20-ig.	
9/44	10.31.	kortárs műemlék-értelmezések – résztvevők: Masznyik Csaba, Ritoók Pál, Prakfalvi Endre, Fehérvári Zoltán, Dobai János, Tardos Tibor, Golda János és mások		
10/45	11. 07.	Tananyagfejlesztés – egy kutatás folyamata (a Lakóépülettervezési Tanszék kutatásának bemutatkozása)		
11/46	11. 14.	- (szünet, TDK)		
12/47	11. 21.	PREZENTÁCIÓ A kutató-tervező team-ek koncepciójának részletes ismertetése, vitája, az egyéni kutatások koncepcióvázlatának ismertetése (15.15-től!)	PREZENTÁCIÓ A kutató-tervező team-ek koncepciójának részletes ismertetése, vitája, 11.19-ig a prezentációk beadásával	nov. 22-dec. 14. FUGA kiállítás
13/48	11. 28.	nyílt nap a FUGA-ban		

2012/13-es tanévben 1. és 2. évesek (a tematikus év teljes egészében vonatkozik rájuk):

név	tanszék	email	telefon	témavezető	fin/nem fin	2012 őszi, évf
Alkér Katalin	Közép	alkerk@frakno.hu	204844795	Klobusovszki Péter	fin	2.
Bartha András Márk	Közép	bartha.andras@gmail.com		Klobusovszki Péter	fin	2.
Borsos Melinda	Közép	borsosmeli@almi.hu	302798525	Szabó Levente	nem fin	passzív
Csízay László	Urb	csizylaszlo@gmail.com	20 486 8803	Szabó Árpád	fin	2.
Dimitrijevic Tijána	Közép	tijana.dimitrijevic@gmail.com	30 7738 243	Radványi György	fin	1.
Dvorzsák Jessica	Közép	dvorzsakjessi@gmail.com	704089201	Szabó Levente	nem fin	passzív
Gyulovics István	Lakó	gyulovicsi@gmail.com		Roth János	fin	2.
Hakkel Márton	Közép	hakkelmarton@gmail.com		Balázs Mihály	fin	2.
Kovács Zsófia	Közép	fruhacska@gmail.com	207704233	Szabó Levente	fin	2.
Kronavetter Péter	Közép	peterkronavetter@gmail.com		Marosi Bálint	fin	1.
Kukucska Gergely	Urb	kukucska@gmail.com		Alföldi György	fin	1.
Magyari Zsuzsanna	Közép	zsuzsamagyari@yahoo.com	203286291	Sugár Péter	nem fin	1.
Mihály Eszter	Közép	eszter258@yahoo.com		Major György	fin	1.
Pelle Zita	Közép	pellezita@gmail.com		Marosi Bálint	fin	1.
Szabó Dávid	Ipari	szabodavid@freemail.hu	309974495	Dobai János	fin	2.
Szántay Zsófia	Közép	szantay.zsofia@gmail.com		Major György	nem fin	2.
Tatár-Gönczi Orsolya	Közép	tgorsi@gmail.com	304676080	Balázs Mihály	fin	2.

A 2012/13-es tanévben 3. évesek:

Antal Gabriella	Közép	antalgabriella@yahoo.fr	308581296	Karácsony Tamás	fin	3.
Borzák Veronika	Közép	borzsakveron@yahoo.com	303816574	Fejérdy Péter	nem fin	3.
Brósz Csaba Botond	Közép	csbrosz@gmail.com	702740263	Karácsony Tamás	nem fin	3.
Dombóvári János	Közép	janos.dombovari@gmail.com	304722109	Balázs Mihály	fin	passzív
Francsics László	Ipari	l.francsics@gmail.com	304701268	Lázár Antal	nem fin	3.
László Tamás	Közép	lasztam@yahoo.com	207704672	Fejérdy Péter	nem fin	3.
Tánczos Tibor	Közép	tib.tanczos@gmail.com	204136053	Szabó Levente	fin	passzív
Varga Piroska	Közép	piroska.varga@gmail.com	303562029	Karácsony Tamás	fin	3.

A 2012/13-es tanév őszi félévében sokadévesek (tematikus évben nem érintettek):

Árva József	Közép	arva.jozsef@gmail.com	302486159	Cságyoly Ferenc	1 beszámoló még
Báger András	Közép	bagerandras@gmail.com	702207278	Balázs Mihály	1 beszámoló még
Helmle Csaba	Közép	csaba.helmle@gmail.com	702084670	Radványi György	1 beszámoló még
Jószai Ágnes	Közép	joszaiagi@gmail.com	703421076	Fejérdy Péter	2 beszámoló még
Losonczi Anna	Urb	losoannika2@gmail.com			1 beszámoló még
Paál Zsófia	Urb	paalzso@gmail.com	204569418	Pálfy Sándor	1 beszámoló még
Szentirmai Boglárka	Lakó	boglarka.szentirmai@gmail.com	305763263	Perényi Tamás	?
Tóth Péter	Közép	petyka078@freemail.hu	204927420	Sugár Péter	1 beszámoló, 2 tárgy még